

3447

1-42.

19

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KOZLÖNY.

E. I. MUSEUM KÖNYVTÁRA
Hírlapkönyvtári
Művelődéskönyvtár
1916/13. sz.

Főszerkesztő:

DR. CSÜRÖS FERENCZ

tanácsnok.

Felelős szerkesztő:

KONCZ ÁKOS

főlevéltáros, tb. tanácsnok.

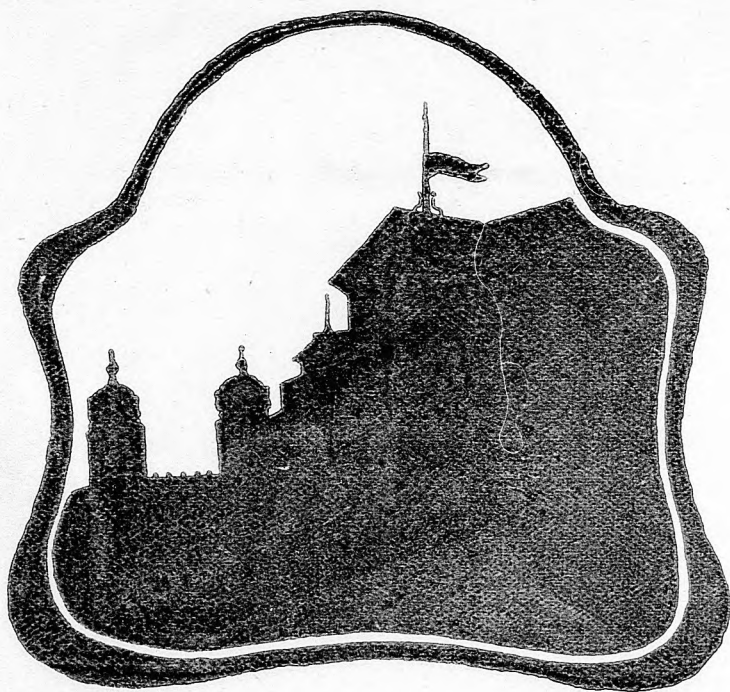
ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona
Egyes szám ára 20 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én
és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:

Városház, földszint 8. Ide kérjük a kéz-
iratokat.

KIRDÓHIVATAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az elő-
fizetési díjakat és hirdetések felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

19. 1916 IV.

Tartalommutató

a „Debreceni Közlöny“ 1915. évfolyamához.

(A városi)

I. Vezércikkek.

	Füzet	Lap
A debreceni színház jubileuma. (Sz.)	31	1
A debreceni szózat. (Irta Czipott György)	21	2
A harmadik hadikölcsön. (Sz. Z.)	32	2
A király elismerése	39	1
A kritika. (Irta Kuthi Zsigmond.)	35	1
A munka ünnepén. (Irta Márk Endre polgármester.)	8	1
A Pénzüntézet Központ. (Irta Kuthi Sándor.)	41	1
A rokkant harcosok. (Cs.)	25	1
A m. kir. Rokkantügyi Hivatal. (T. Z.)	27	1
A város gondja. (Sz.)	29	1
Debrecenfalva. (Irta Szávay Gyula.)	20	2
Debrecenfalva	19	1
Debrecenhez. (Irta Oláh Gábor.)	23	1
Debrecen hősei. (Irta Szathmáry Zoltán.)	10	1
Debrecen szíve és karja. (Sz. Z.)	36	1
Diadal. (Irta Sz—y.)	13	6
Éljen a király! (Sz.)	24	1
Gazdasági tanácsnoki állás. (Cs.)	3	1
Dr. Jászi Viktor	5	1
Karácsonyi jegyzetek	42	1
Közgyűlés (januári)	4	1
„ (márciusi)	7	1
„ (júniusi)	17	1
„ (októberi)	33	2
Március Idusán. (Irta Koncz Ákos.)	6	1
Márk Endre	2	1
Megnyitó beszéd. (Elmondotta Domahidy Elemér főispán.)	33	1
Némethy Károly dr.	38	1
Protestáns gyűlések Debrecenben. (Irta Mitrovics Gy. dr.)	34	1
Szabadság-szoborból ágyú. (Irta Csűrös Ferenc dr.)	12	1
Tűzes nyelvek. (Irta Szávay Gyula.)	11	1
Újév napján. (Irta Koncz Ákos.)	1	1
Városi tejjgazdaság. (Szy. Z.)	39	1
Varsó, Iwangerod, Riga. (Szy.)	22	1
Védekezés az általános drágaság ellen. (Sz.)	14	1

II. Értekezések, tanulmányok, ismertetések.

	Füzet	Lap
Aczél Géza: Városrendezés és a háború	9	1
Aczél Géza: A vízvezeték	12	2
Balkányi Ede dr.: Járványfélelem	9	2
Czipott György: Debrecen mint művelődési központ	8	4
Csurka István: Okos iskolapolitika a jó közigazgatási politika	11	3
Dr. Csűrös Ferenc: A városi könyvtár. (Előterjesztés a városi tanácshoz.)	18	1
Dr. Csűrös Ferenc: A debreceni diákok	7	13
Dr. Csűrös Ferenc: Új köntösben	8	2
Dr. Csűrös Ferenc közművelődési tanácsos előterjesztése a közművelődési ügyosztály újjászervezése tárgyában	15	6
Dr. Csűrös Ferenc: Balogh Ferenc: A debreceni református kollégium története (könyvismertetés)	36	6
Dr. Csűrös Ferenc: Emlékirat az északi vármegyék háborútól elpusztított falvainak felépítése tárgyában	22	2
Dayka Endre: A városi tisztviselők kiképzése	62	1
Debrecen város háztartása	30	1
Eötvös Károly Lajos: Debrecen múltjából. A zeleméri „Gyámintézet“ (1845—49.)	27	4
és	28	4
Földesi: Debrecen város múzeumáról	5	2
Háború és kultúra	23	2
Hegedűs István	34	2
Herpay Gábor: A titkos levéltár kincsei	42	8
Hollósy István dr.: A világháború tanulságai	29	3
Hollósy Mihály dr.: A városok megvédése az élelmiszerek hamisítása ellen	31	1
Hortobágyi tejjgazdaság	6	2

	Füzet	Lap
Kardos Albert: A Csokonai-kör Debrecen közművelődésében	8	3
Kivándorlók hazatelepítése	41	3
Kovács József dr.: Adatok Debrecen fogyasztásához az 1913-ik évben	1	2
Dr. Kun Béla: A debreceni egyetem meg a felekezetek	16	1
Kuthy Sándor dr.: Az új hadikölcsön	9	3
Kuthy Sándor dr.: Debrecen egyik háborús intézményéről	42	9
Kuthi Zsigmond: A debreceni drágaság	13	1
Kuthi Zsigmond: A háború és a történelem	10	2
Kuthi Zsigmond: Városi szociálpolitikai osztály Debrecenben	22	7
László Béla: Javaslatok a rokkant-kérdés megoldására	19	2
Munkaközvetítés hatósági ellátása	41	2
Népkonyha	40	3
Pazár István: A városi vízvezeték ügye	24	2
és	25	2
Pásztor Árpád: Debrecenfalván	36	3
Reitz János: A vásári helypénzszedés reformjához	37—38	1
Reitz János: Közélelmezési feladatok	42	6
Szabó Elek: A Vöröskereszt gyűjtőakciója	11	2
Szabó Ervin: Debreceni könyvtári feladatok	42	2
Szávay Gyula: A közigazgatás megifjodása	8	3
Dr. Tagányi Károly: A városi levéltár rendezése	15	1
és	16	3
Tatay Zoltán dr.: A városi zeneiskola jövője. A városi zeneiskola egyesítése P. Nagy Zoltán zeneiskolájával	16	5
Tatay Zoltán dr.: Az „egyhangú“ határozathozatal	14	2
„ Az ötven éves debreceni színház	42	4
„ Községi nyilvános könyvtár Debrecenben	21	2
Tatay Zoltán dr.: Városi szociálpolitikai osztály felállítása	18	4
Városi tejjgazdaság	23	2
Városi vízvezeték ügye	15	3
Vásáry István dr. tanácsnok előterjesztése a városi adóhivatal újjászervezése tárgyában	13	2
Vass Károly dr.: Városi tisztviselők és a háború	11—12	3

III. Vegyes közlemények.

	Füzet	Lap
Beöthy Zsolt Debrecenhez. Egyetemi hallgatók támogatása	36	2
Családi pótlék ügye	2	2
Csokonai-színház. A Csokonai-kör átirata	40	4
Csokonai születésnapjának évfordulóján. Fényes ünnepély	36	2
Debrecenfalva javára műtárlat	33	6
Debrecenfalva s a debreceni városi tisztviselők. — A Vöröskereszt felhívása	20	3
Debrecen a rokkantakért. A polgármester indítványa	35	1
Debrecen élelmezési ügyei. (Közélelmezési bizottság ülése.)	41	4
Debrecen dícsérete. — Az ország sajtója Debrecenről	19	3
Debrecen hős fiaihoz. Irta Oláh Gábor.	39	2
Debrecen hódoló felirata a királyhoz. — A bolgár uralkodó üdvözlése	33	2
Debrecen kiküldöttéi Sáros megyében	20	2
Debrecen közlelmezése	6	3
Debrecen közlelmezése. — Az élelmiszerek-uzsorások szigorúbb büntetése	30	2
Debrecen múltjából apróságok	7	15
Debrecen polgármesterénél. — A fővárosi „A Nap“ c. napilap Debrecenről	22	7
Debrecen város katonai ügyosztályának szervezése	33	3
Debrecen város liszt- és kenyérellátásáról adatok	12	4
Debrecen város szabad királyi rangra emelésének megünneplése. (Koncz Ákostól.)	6	4
Debreceni Hadsegélyző működése	14	2
Debreceni katonák karácsonya a harctéren	39	2

	Füzet	Lap		Füzet	Lap
Disznóhús — olesó — a közönség számára	13	9	Halottak napja. (Irta Fodor György.)	34	6
Domahidy Elemér főispán köszönő levele Debrecen sz. kir. város tanácsához	6	11	Halápi iskola	18	7
Drágaság ellen, a Tanács	14	4	Halápi második iskola	26	7
Egyetem. (Folyóirat.)	38	4	Haltenyészítő Részvénytársaság szerződése a várossal	27	7
Egyetem létesítésének története	32	4	Haretérről érkezett tárgyak osztályozása	30	5
Egyetem 8 milliója	12	7	Harminckilenceselek búcsúja	14	4
Elhunytak emléke	12	7	Hatósági közlélemzés vezetése	30	4
Erdőkezelés Debrecenben	17	5	Háborús emlékek a városi múzeumban	8	10
Erzsébetvároson tisztújítás	41	8	Házadó pótlajstrom	8	10
Élelmiszer uzsorások elítélése	26	7	Házvezetők dicsősége	12	7
Ermek (vitéségi) eladása	12	7	Hidegvíz- (városi) gyógyintézetéről	14	6
Faellátása a városnak	32	5	Hirdetési vasoszlópvállalat szerződése	42	12
Failletőség (polgári) hazahordása	7	16	Hivatalos órák megváltoztatása	1	8
Failletőség kiváltása	3	14	Hortobágyi ásatások	6	11
Faraktrában (epreskertiben) fakészlet	27	7	Hortobágyon hány jószág legel	14	6
Fedezőkészítés beszerzése	15	9	Hortobágyon orosz foglyok	5	11
Fegyveradó bejelentése	19	6	Hortobágyra juhkihajtásról értesítés	7	16
Fegyvertartók figyelmébe	17	5	Hortobágyi halastó	5	11
Ferenc Szalvátor főherceg Debrecenben	2	6	Hortobágyi halastavak	15	9
Ferenc Szalvátor főherceg adománya	2	8	Hortobágyi halastavak	23	4
„Ferenc Szalvátor megfigyelő kórház”	4	22	Hősök (elhunytak) arcképe	21	6
Ferenc Szalvátor főherceg köszönete	5	10	Hősök árváiért	11	7
Foglyok (oroszok) aratási munkája Debrecenben	18	7	Hősök árváinak adományok	17	5
Foglyok (oroszok) Debrecenben	27	7	Hősök temetőjének körülkerítése	34	7
Fogolytábor és a város	19	5	Húsarak a hatósági mézszárszekben	14	5
Fogolytábor kibővítése iránti kérelme a katonai parancsnokságnak	18	6	Húsfogvasztás korlátozása	19	6
Földgazvilágítás a tanügyi iskolánál	18	7	Húsfogvasztás korlátozása	22	9
Földművelésügyi miniszter leirata, a gazdáknak kiadott katonai lovak állapotára vonatkozólag	33	7	Hússal takarékoskodjunk	23	5
Főkapitányi kinevezés. (Komárom és Besztercebánya.)	41	8	Ingyenkenyér a népkonyha helyett	7	16
Főgyógyász gyászja. Magoss György dr. vőjének Kardos Gézának hősi halála	22	9	Iparostanonciskola	10	5
Füsttelen nap	8	9	Iparügyi hírek	11	7
Gabonakészletek rekvirálása	37	3	Iskola elfoglalása a katonaság által	18	7
Garay Antal. Párisi és hazai forradalmi emlékeim	23	6	Iskolák díszereje	15	9
Gazdákhöz felhívás	13	10	Járdák, kocsitűk javítása	10	3
Gazdasági akadémia (debreceni) igazgatóságának felhívása a háborúban résztvevő hallgatók emlékének megőrzésére ügyben	10	4	Jászi Viktor dr. emléke a városi múzeumban	19	5
Gácsér József halála	13	10	Jegyzők szociális feladatai	30	5
Gőzmalom tulajdonos fogházra ítélve	34	6	Kaffka Ignác altábornagy halála	1	8
Gróh Ferenc előléptetése	5	11	Katonai gépészek és fűtők szabadságolása	18	7
Guha József ezredes búcsúja	9	6	Katonai munkások	23	6
Gyermekhalandóság meggátolása	41	6	Katonai pályák. Pályázat katonai iskolákra	8	9
Gyertya drágább lett	3	15	Katonákról (eltüntetésekről) felvilágosítások	9	7
Gyorsvonatot Debrecennek. A Tanács kérelme a máv. igazgatóságához	22	9	Katona-Otthon segélye	6	11
Gyorsvonatot Debrecennek	24	6	Katonák otthona	4	21
Győr átírata a sajtóirodára s a hivatalos lap szervezésére vonatkozólag. (Debrecen után.)	38	4	Katona-Otthon ünnepe	11	7
Győr város sajtóirodája	27	7	Katonai-Otthon létesítése a debreceni 39. gyalogezred részére	20	6
Gyümölcsértékesítés	10	5	Katonák (dohánytermelők) szabadságolása	10	5
Gyümölcsfa-oltványok előjegyzése	25	6	Keleti Izsó gyászja	22	10
Hadbavonultak adóhátralékát elengedik	41	7	Kenézy Gyula dr. kitüntetése. Honvédfőtörzsorvossá kineveztetése	21	6
Hadiadót erre az évre is kivetik	30	6	Kevert liszt megszüntetése	19	5
Hadiárva alapja Debrecen sz. kir. város árvaszékének	11	7	Képtár (állandó) Debrecenben	39	4
Hadiárvaik gyámhatósági védelme	30	5	Kihágási ügyek és a Tanács	30	5
Hadiárvaik jötevéje	10	4	Kinevezés. Ary Lajosnak városi számvevővé kinevezése	2	8
Hadifoglyok Debrecenben	12	6	Kinevezések. Három közig. gyakornok: Des Combes Emil dr., Papp Lajos dr. és Szabó Gyula	3	14
Hadifoglyok mezőgazdasági alkalmazása magánosoknál	11	7	Kinevezés. Tiszteletbeli kinevezések. Vass Károly dr., Kiss Sándor dr., Vásáry András dr. és Miszti Károly dr. tb. aljegyzőkké kinevezése	2	17
Hadikárosodása a városoknak	41	7	Király és a debreceni 39. gyalogezred	10	3
Hadikölcsön (az új magyar)	30	4	Király elismerése a közigazgatási tisztviselőknek	40	5
Hadikölcsön jegyzése Debrecen városnak	11	6	Király születésnapja	23	4
Hadikölcsön kötvények	14	4	Király születésnapján	24	6
Hadipótlék a kórház tisztviselőinek	38	4	Kitüntetett tb. főkapitány. (Temesvár.)	41	8
Hadsegélyezés adója	40	5	Kolera	14	6
Hadsegély (városi) kiosztás	9	7	Kolera Debrecenben	17	5
Hadügyminisztérium köszönete	4	22	Kolerajárvány megszűnt Debrecenben	18	6
Hadügyminiszter utasítása csűröknek gabona elraktározására céljából leendő kiürítése tárgyában, a katonai parancsnokságokhoz	19	6	Kolera és Debrecen	15	8
Hadseregszállítók és az alkalmazottak	31	5	Kolera és Debrecen	16	6
Hadsegélyt élvezők figyelmébe	23	5	Koleravédekezés mibe került?	27	17
Hajdu vármegye közgyűlése	41	7	Korpa lesz	27	7
Hajdu vármegye közigazgatási állapota	41	6	Kossuth-szobor előtti tér burkolása	30	4
Hajduvárosoknak (Hajdusoboszló és Hajduböszörmény) köszönet	13	9	Kossuth-tér rendezése	19	5
Halálozás. Handtel Vilmos nyugalmazott takarékpénztári igazgató halála	2	7	Kovács Gábor dr. új könyve. A közigazdaságtan elemei.	39	5
„ Nagy Gyula városi adóhivatalnok hatála	40	5	Kórház élelmézése	36	5
„ Rentka János városi fürdős elhunyt	2	8	Kórház ügyei	27	6
„ Ronesik Lajos városi árvaszéki elnök halála	1	8	Kórházi bizottság ülése	17	5
„ Várady István, a városi világítási vállalat tisztviselője elhunyt	3	15	Köszönetnyilvánítás. A Hadsegélyző Hivatal és Vöröskereszt Egyesület részéről az adományokért	25	5
			Közlélemzési vállalatról szabályrendelet	41	6
			Közügyügyi jegyzetek	12	6
			Közügyügyi lemaradt tárgyak	12	6
			Közügyülés tartásáról értesítés	3	13
			Közügyülés (városi)	11	5
			Közügyülés (városi)	15	8
			Közügyületi tárgyak előkészítése	3	13
			Közügyületi tárgyak előkészítése	16	7

	Füzet	Lap		Füzet	Lap
Közigazgatási gyakornok (Popovics István)	19	5	Polgármester nyugdíja	10	3
Kózkórház Röntgen-gépének kikölesztése	27	7	„ pesti- és szatmári útja	4	20
Közlevéltár rendezése	8	10	„ útja	7	15
Köztisztasági vállalat vezetője Kövendy Domokos szabadságidejére Balla Bertalan dr. aljegyző állítatott a vállalat élére	16	7	Posztó- és férfiruha-készlet bejelentése	41	8
Kraszniki győzelem érme	19	5	Postai csomagok kézbesítése	36	5
Lapunk belső életéből. Főszerkesztő változás	2	7	Pótadó mennyi lesz?	32	5
Lapunk külseje	8	7	Rabok mezőgazdasági munkák végzésére	12	6
Leltárbiztos — Baresay István — elhunyt	39	4	Rákóczi-utcai piac illemhelye	18	6
Lemberg visszafoglalása	16	7	Rákosi Jenő üdvözlése	10	4
Levéltár — városi — reformja	4	22	Reitz János üdvözlése, állategészségügyi felügyelővé tőrtént kinevezetése alkalmából	18	7
Levéltár (városi) rendezése	12	5	Rendőrségi palota átadása	33	7
Levéltár (városi) rendezése	14	6	Rendőrügyszeri állás teendőivel Kuthi Sándor dr. tb. városi ügyész bízott meg	39	4
Levéltár (városi) rendezése	29	6	Rémhírek Debrecenről	10	4
Levéltár rendezése	13	10	Rézgálic gazdaközönségnek	31	5
Levéltár rendezése	26	7	„ kiosztása	11	8
Lisztkészletünk javítása	14	4	„ a szőlősgazdáknak	20	6
Lisztükséglet bejelentése	28	6	Rokkantak ellátása tárgyában hozott határozatért üdvözlét a városi Tanácsnak	41	6
Lisztutalványozás ügyében felhívás a közönséghez	26	7	Rokkantak jelentkezése. További gyógykezelésük céljából	25	6
Lóhús mézárshék árai	12	6	Rokkant katonák részére méhészeti tanfolyam	26	7
Lótulajdonosok figyelmébe. Lovak és szekerek bejelentésének határideje	39	4	Rokkant segélyezések Debrecenben	20	6
Lótulajdonosok figyelmébe	41	6	Sajtó (fővárosi) Debrecenről	9	5
Lóvásárlása a boroszlóiaknak Debrecenben	12	7	Sajtóiroda működése	13	9
Löfkovits Artur pályadíja	2	8	Sajtótermékek (cellenséges állambeliek) ellenőrzése	12	7
Meddő pályázat a nyilvános illemhelyek felállítására	16	7	Steiner Jakab v. állatorvos halála	42	12
Mentőparancsnok jubileuma	34	7	Svetits-intézet vizsgálói	14	4
Munkásházak Debrecenben	8	8	Szabad iskola és Debrecen jubileuma	15	8
Munkáskertek Debrecenben	14	5	Szabadság-szoborral mi legyen?	9	6
Munkások kirendelése küzdelem munkálatok végzéséhez	30	5	Szabadság-szobor (debreceni) Budapestre érkezéséről értesítés	20	6
Múzeum (debreceni) átalakulása	32	4	Szabadság-szobor elszállítása	16	8
Múzeum (városi) rendezése	15	9	Szabó Kálmán gyásza	33	7
Múzeum (városi) rendezése	21	6	Szalonnára (zsirnak valóra) újabb rendelkezések el nem fogadása	31	5
Múzeum (városi) restaurátorának kinevezése	32	5	Szatmári városi autók	4	21
Múzeumi bizottság ülése	4	23	Számokérőszék a városnál	20	6
Napidíjasok alkalmazása a háború alatt	34	7	Száz sertés	14	5
Napidíjasok gazdasági pótléka	26	7	Szegények fája a várostól	40	5
Napidíjasok háborús pótléka	14	5	Szegényházi áptak karácsonyi megvendégelése	41	6
Nemzeti Múzeumi könyvtár háborús gyűjteménye	39	4	Szeméttelpek	19	6
Négymillió kölcsön utolsó részlete	41	5	Szentesi János halála	4	22
Német nyelv a tanyai iskolában	7	16	Színház épületében dohányozni tilos	30	4
Némethy Károly v. b. t. t.	37	2	Szotyori-telep rendezése	19	6
Népesedése Debrecennek	11	7	Szöllősgazdáknak, figyelmeztetés	13	10
Népfelkelésre jelentkezés. Tizennyolc évesek felhívása	13	10	Szövetségeseink lobogói Debrecenben	23	11
Népfelkelő bemutató szemlék	17	5	Tanács beosztása. Az ügyosztályok ellátása	2	7
Népfelkelő jelentkezése	10	5	Tanfolyam, népfoglalkoztató	35	4
„	22	10	Tanácsjegyzők beosztása	29	6
Népkönyha megnyitása	4	22	„	35	3
„	36	5	„	41	5
„	39	4	Tanácsi kiküldetések	13	10
„	41	5	Tanácsülésből	13	10
Népzenezek Betegsegélyző Pénztára	21	6	„	23	4
Nyugdíjazás (Tikos Imre)	7	16	„	28	5
Nyugdíjtörvényt revízió alá veszik	41	8	„	37	2
Okolicsányi tábornok köszönete a rokkantak élelmiszer segéllyel való ellátásáért	39	3	Tanérők igénybevétele	12	7
Oláh Gábor dramolettje	8	10	Tanítók (debreceni tanyai állami elemi népiskolákból) a hadban	7	16
Oláh Gábor költeménye	23	4	Tanulmányútról beszámolás	35	4
Országos Gazdaszövetség nagygyűlése	42	12	Tatay Zoltán dr. dalestélye	41	5
Országos Középszkolai Tanáregyesületi Közlöny adománya egy kárpáti falu felépítésére	40	5	„ „ Hindenburg marsa	23	6
Önkéntesi (egyévi) kedvezmény megadására vonatkozó értesítés	31	4	Tatay Zoltán dr.-hoz Hindenburg	27	6
Önkéntesek 18 évesek	14	6	Tejárosítás (hatósági)	24	6
Panasz a Varga-utcai bizottsági tagválasztás ellen	2	8	Tejgazdaság (városi)	28	6
Pályázati hirdetés, a debreceni nyilvános m. polgári fiúiskolában tandíjmentességre	19	6	„	31	4
Pályaválasztó iroda	16	7	Tejgazdaság állategészségügyi ellenőrzése. (M megbízatás.)	32	5
Pályázat ösztöndíjakra	17	5	Telefon összeköttetés a városházán	7	6
Pápay József dr. doktorra avatása	42	11	Tengerész (beteg) katonák segélyezése	10	4
Piac megrendszabályozása	17	4	Tengeri készletek beszállítása	23	5
„	18	7	Terstyánszky százados a polgármesterhez. Köszönet az üdvözlésre	9	6
Polgári iskolában tandíjmentes helyek	15	9	Tikos Imre kinevezetése	7	16
Polgári iskola múlt tanéve	15	9	Törvényhatóságaink a feldúlt tűzhelyekért	30	6
Polgármester balesete	22	10	Törvényhatóságok hódolata a királynál	26	7
„ Budapest	16	7	Tudomány gyásza. Kossutány Tamás dr. halála	3	14
„ budapesti útja. Nagyfotosságú városi ügyek elintézése	49	4	Tudományos előadások	35	4
Polgármester a debreceni honvédekhez	16	6	Tűzelőfa lesz	33	7
„ fogadó napjai	2	7	„	41	5
„ javaslata a pénzügyminiszterhez, a harmadik hadikölcsön ügyében	39	5	Tűzoltóság (városi) Debrecenben	14	5
Polgármesteri jelentés	11	6	Tűzoltóságunk újjászervezése	11	7
Polgármester (Márk Endre) lemondása az Ügyvédi Kamara elnökségéről	8	8	Tűzoltóság újjászervezése	27	7
			Új-Debrecen	18	6
			Ójházi Ede emléke	36	5
			Új szanatóriumok	41	7

	Füzet	Lap	Füzet	Lap	
Kecskemét a tisztviselőiért	39	6	Selmecbányán a rokkant katonák ellátása	10	6
Kiskunfélegyháza polgármesterének halála	21	7	Soproni városi vízmű kibővítése	35	6
Kiskunfélegyházán, nyugalmába vonuló rendőrkapitány	36	6	„ új katonai kórház	17	6
Kiskunfélegyházán tisztújítás	21	8	Szabadkán esonka a tanács	32	6
Kiskunfélegyházán új polgármester	29	6	„ leánygimnázium	23	7
Kolozsvár felirata, a hadseregszállítók csalárd üzelmek megbélyegzése tárgyában	10	6	Szabadka a hadseregnek. (Fémgyűjtés.)	18	8
Konyhakertészetre ingyen terület (Győr)	8	11	„ új tiszti főorvosa	12	8
Körmöcbányán tisztújítás	41	8	Szabadkai leégett színház helyett ideiglenes építése	23	6
Közélelmezés terén a hatóságok egyöntetű eljárása	21	7	Szabadkán lökremlatórium	22	11
Közélelmezés a városokban	27	8	„ új kórház	17	6
Közélelmezésre félmillió (Miskolc)	8	11	Szatmárnémetiben új kerületi tiszti orvos	25	6
Köszegen, nyugalmába vonuló h. polgármester	27	7	Szatmári főkapitányt elítélték	28	6
„ részleges tisztújítás	31	6	„ főkapitányt felmentették	21	7
„ tisztújítás	36	7	Szatmár város a kárpáti falvakért	24	7
Krassó-Szörény vármegye közgyűlése	19	7	Szeged élelmezése	20	7
Leibic város áldozatkészsége	20	7	Szeged — Kisszegedért	19	7
Lőcsén, elhalasztott polgármesterválasztás	23	7	Szegeden házbérfillér	8	11
Makón nincs elég tengeriliszt	14	7	Szegeden, indílvány a drágaság ellen	16	8
Makói lókörház	15	9	„ járványkórház	21	7
Marosvásárhelyen tb. rendőrkapitányok a piac ellenőrzése	34	8	„ megszűnt hatósági élelmiszer üzlet	24	7
Marosvásárhelyi terbevelt középítkezései	39	6	„ orosz foglyok	19	7
Minisztérium rendelete, a gabonaneműek zár alá vételéről kiadott rendelet kiegészítése tárgyában	25	7	„ ösztöndíj ujságírók részére	24	7
Miskolc felirata a kormányhoz	35	6	Szegedi ragálykórház	15	9
Miskolc a felvidéki falvakért	29	7	Szeged részvétele a Haditermény Részvénytársasághoz	17	6
Mikolcon hatósági vaddisznó és ózarusítás	25	6	Szegeden tejtulvány-rendszer lesz	35	6
Moratórium és a debreceni ügyvédek	11	8	Szeged tengeralttjárója	22	11
Moziadó Aradon	10	5	Szegedi tisztviselők családi pótléka	24	7
Mozi-szabályrendelet jóváhagyása. (Pécs.)	34	7	„ fizetésrendezése	22	11
Nagybányán tengerihal	23	7	Szegeden új ártézi kút	11	8
Nagybecskerekén, nyugalmába vonuló rendőrkapitány	23	7	Szeged új tiszti főorvosa	9	7
Nagykanizsa a kárpáti falvakért	32	6	Szegedi városi tisztviselők fizetése	23	7
Nagykanizsán monstre barakk-kórház	26	8	„ fizetésrendezése	16	8
Nagykőrösi uborkakivitel	22	11	Szekszárdi polgármester terve. Halastó és boltár-kertészet	22	11
Nagyvárad árvaszékénél hadiárva segélyalap	20	7	Szekszárdon, rendőrkapitány a drágaság ellen	30	6
„ tb. árvaszéki ülnökének, Bereczky Ferencnek hősi halála	9	7	Szekszárd a tisztviselőkért	29	7
Nagyvárad Debrecen után. Húsárak szabályozása	10	5	Székelyudvarhely városnál. Választások	20	7
„ és a drágaság	13	11	Székesfehérvárott hadikenyér	15	10
„ és a hadiadó	24	7	„ pótdoemelés háborús költségek miatt	22	12
„ gulyáskonzervet vásárol	18	8	„ vértesszítész-szobor	28	6
„ gyorsított eljárása az élelmiszer-uzsorások ellen	32	5	Székesfehérváron nyári szabadság a városi tisztviselőknek	14	7
Nagyvárad kétszáz tehenet vásárol	39	6	„ a vigalmi- és kártyaadó behozatala	23	7
„ védekezése a fauzsora ellen	29	7	„ tiszteletbeli rendőrfőkapitányok	14	7
Nagyváradon katonai járványkórház	15	10	Székesfehérvári villamosmű kibővítése	39	6
„ női kalauzok a villamos kocsikon	11	8	Szombathelyen fogyasztott fácánhús	16	8
Nagyvárad tisztviselők drágasági pótléka	11	8	Szombathely jótékonytsága	29	7
„ városi tisztviselők drágasági pótléka	30	6	Szombathelyen, rendőrkapitányból hadnagy	23	7
„ villamosmű botránya	29	7	„ városi alszámvevő a hadügyminisztérium szolgálatában	17	6
Nagyvárad rendőrkapitánya. Vizsgálati fogság helyett orosz hadifogság	28	6	Tanítók a közigazgatás szolgálatában	10	6
Nagyvárad rizs- és burgonyakészlete	35	6	Tejhiány és a növénytej. Arad közlelmezési bizottságának javaslata	40	6
„ segélyezése a hadiadóból	22	12	„	28	6
Nagyváradon a rokkantak ellátása és segítése	29	7	„	22	11
„ új katonai kórház	40	5	„	8	11
„ a közlelmezés rendezése	31	7	„	17	6
„ a villamosművek igazgatója vizsgálati fogságban	30	6	„	20	7
Nagyszében új diszpolgárai	31	6	„	34	7
Nyiregyháza tisztújítás	17	5	„	19	16
Nyitrán főmérnök-választás	18	8	„	23	7
Pancsoviaiak visszatérhetnek	35	6	„	11	8
Pápán megszűnt a polgárőrség	30	7	„	41	7
Pécselt nem kell a dán hús	25	6	„	14	7
Pécsi húspiacon kilencszáz sertés	13	11	„	11	8
Pécsnek lisztel való ellátása	22	11	„	13	11
Pécselt szanatórium a tüdőbeteg katonáknak	36	6	„	21	7
Pécs város a tisztviselőkért	20	7	„	16	8
Poprád a tisztviselőkért	35	6	„	17	6
Poprádnak rendkívüli államszegély	21	7	„	20	7
Pozsonyban drágasági pótlék helyett a fizetési előlegek törlesztésének a háború idejére való felfüggesztése	35	5	„	34	7
Pozsonyban a kenyérráncnak hatósági megállapítása	27	8	„	19	16
Pozsonyban háborús kölcsönpénztár	14	7	„	23	7
„ hús új utca	13	11	„	11	8
„ orthopédiai intézet	15	9	„	41	7
Pozsonyi városi tisztviselők drágasági pótléka	28	6	„	14	7
„ h. polgármester nyugdíjazását kéri	31	6	„	11	8
Pozsony város tűzifa készlete	26	8	„	13	11
Pozsony, elmaradt villamos vasúti jövedelem	30	7	„	21	7
„ konyhakertészete	35	6	„	16	8
Rekvirálják a háztartások fém tárgyait	31	6	„	17	6
Sárosvármegyében, miniszterek szemleútja	19	7	„	21	7
Sátoraljaújhegyi polgármester lemondása	41	8	„	9	7
			„	9	7

		Füzet	Lap			Füzet	Lap
Veszprémben tejközpont létesítése	36	7	Földhaszonbérleti árverési hirdetés. Város tulajdonát képező külsőségi földek	9	10		
Veszprémben városi csöves tengeri	36	6	Földhaszonbérleti árverési hirdetmény. A pallagi 1426 holdas birtokra	4	21		
Vigalmi adó s a mozik	11	8	Földhaszonbérleti árverési hirdetés. A város tulajdonát képező pallagi tagbirtok haszonbérbe adása tárgyában	29	8		
Vonatok menetrendje Debrecenben	35	6	Földhaszonbérleti árverési hirdetés. A pallagi tagföld bérbeadása tárgyában	28	8		
Zalaegerszegi fogolytábor	12	8	Földhaszonbérbeadási árverési hirdetmény. Város tulajdonát képező földek és csapszékerek vonatkozólag	35	7		
Zalaegerszegen nagyszabású fogolytábor	23	6	Galszedés ügyében határozat (a szegények részére)	41	8		
Zalaegerszegen új polgármester	16	8	Gépészek és fűtők (mezőgazdaságiak) szabadságolása	14	8		
Zombor város részére Szemző István harmadfélmillió korona értékű ingatlant hagyottf.	19	7	Géptulajdonosok figyelmébe. Hadköteles cséplőgépészek és fűtők szabadsága	27	8		
VI. Hivatalos közlemények.				Gyapjúkészletek-bejelentése	12	8	
Adózó közönség figyelmébe	42	12	Hadi rokkantak segélyezése tárgyában határozat	37	8		
Allampolgáraink és érdekeink védelmét — az ellenséges államokban — vállalt államokról a kereskedei leműgy m. kir. miniszter kimutatása	25	8	Haszonbérleti árverési hirdetés. A város tulajdonát képező földek és esárdák haszonbérbe adása tárgyában	38	6		
Ármegállapító bizottság üléséről jegyzőkönyv	5	11	Haszonbérleti szerződés. A Haltenyészítő részvénytársasággal	6	12		
Árverési hirdetés (bikaeladási)	2	11	Hirdetés. Az adózó közönség figyelmébe. Kamatteleher valóság és adóbevallás tárgyában	2	12		
Árverési hirdetmény. A közvágóhid telepén előálló trágyanemű elszállítására	5	16	" Kedvezmény a szőlősgazdák részére	26	8		
Árverési hirdetmény szemét elszállítására	8	18	" A mezőgazdasági munkák és a vetőmag beszerzés biztosítása tárgyában	4	24		
Árverési hirdetmény üzlet- és lakhelyiségek bérbeadására	6	15	" A népfölkelők jelentkezése tárgyában	31	7		
Bevonulási hirdetmény. Népfölkelési tényleges szolgáltatásra bevonulás ügyében	33	8	" (Szarvasmarha eladási árverési.) (Debrecen város gazdasági törzsgulyájából)	22	12		
Bevonulási hirdetmény. Népfölkelési tényleges szolgáltatásra bevonulás tárgyában	38	6	Hirdetmény, adófizetés iránt	4	15		
Bércocsi fuvarberek felemelése	35	8	" adófizetés iránt. Adóhátralékosokhoz	11	10		
Debrecenfalva felépítéséhez a városi tisztviselők hozzájárulása	30	8	" A búza- és rozsliszt kiméréséről	24	7		
Dohánytermelők (kincstári) figyelmébe. Engedély iránti kérvények benyújtásának határideje	39	7	" Az esküdttképes egyének alaprajstroma	13	15		
Értesítése a m. kir. földművelésügyi miniszternek, a gabona elraktározásra szükséges csűrök kiürítésére vonatkozólag	19	8	" Elep, Álomzug és Kösülyszög belvízárterének reambulálása s megfelelő kiigazítása tárgyában	16	8		
Értesítés. Gőz- és motoreke gépeknél alkalmazott gépészek és fűtők bevonulásának elhalasztása	39	7	" Gabona- és lisztnekem ármegállapítása	3	14		
Értesítés. Gőz- és motoreke gépészek és fűtők szabadságolása ügyében	39	7	" A gabona rekvirálása tárgyában	37	3		
Értesítés. Kivágott akác és raktáron levő fák árverésen eladása tárgyában	30	7	" Gyampéztár számadásai	15	10		
Értesítés a III. oszt. kereseti adó tárgyalásai idejéről	30	7	" Hadsegélyezés céljaira a jövedelemadónak életbeléptetéséről	4	15		
Értesítés. A Salétrom laktanya udvarán levő lótrágya elszállítása tárgyában	7	19	" Hadsegélyezés céljaira a jövedelemadó megállapítására alakított adófelszámolási bizottság működésének megkezdéséről	25	7		
Felhívás. Adóvallomás beadása tárgyában	11	9	" „Hungária Hadi Biztosító Pénztár“ intézmény pártolása tárgyában	4	24		
" A gőz- és motoreke gépész vagy fűtő népfölkelőkhöz bevonulásuk elhalasztása céljából	30	8	" Jövedelemadónak hadsegélyezés céljaira ideiglenes életbeléptetése tárgyában	4	24		
Felhívás. Népfölkelők, bevonulás végett	30	8	" Jövedelemadó alá tartozó jövedelmek bevallása tárgyában	4	25		
" (Ujabb.) Az adózó közönséghez. A hadmentességi díjra vonatkozó bejelentésre vonatkozólag	20	8	" III. osztályú kereseti adórajstrom közszemlére kitétele tárgyában	24	7		
Felhívás. A házbérvallomási ívek beadása tárgyában	32	6	" „A Hírlap“ utcai elárusításához adott engedély tárgyában	24	7		
Felhívás az árvaszéktől. A hósi halált haltak gyermekeiért	10	8	" Kultuszminiszter főfelügyelete jogkörébe tartozó alapok és alapítványok bejelentése tárgyában	5	16		
Felhívás katonák hátrahagyottainak segélyezése tárgyában	23	8	" Legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzéke tárgyában	26	8		
Felhívás. A közönség lisztzükségletének megállapítása tárgyában	4	25	" Legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzéke ügyében	28	8		
Felhívás. Mezőgazdaságban nélkülözhetlenek felmentése tárgyában	7	18	" Katona gépészek és fűtők szabadság meghosszabbítása tárgyában	28	8		
Felhívás a háziápolásban levő sebesült és beteg legénységhez	2	10	" Lovak és járművek bejelentése, valamint a lovak osztályozása tárgyában	38	5		
Felhívás. Népfölkelő gépészek vagy fűtők bevonulásának elhalasztása ügyében	33	8	" Mezőgazdasági gépek hivatásos gépészei és fűtői részére engedélyezhető szabadság ügyében	22	12		
Felhívás. Népfölkelők bevonulása ügyében	33	8	" Művelési ágakban beállott állandó jellegű változások bejelentése tárgyában	39	7		
" Tartalékos katonák és népfölkelők jelentkezése tárgyában	37	8	" Népfölkelő bemutató szemléken meg nem jelentek puhatólása tárgyában	2	11		
Figyelmeztetés. A hadsegélyt, illetve lakbérsegélyt élvező egyének lakbérigazolványa ügyében	42	12	" Régi csatornákból kiszedett ócska téglák eladása tárgyában	2	11		
Földhaszonbérbeadási árverési hirdetés. A város tulajdonát képező földek és esárdák haszonbérbe adása	30	7	Hirdetmény. (Rendőrfőkapitányi.) Az élelmicikkek árának megállapítása tárgyában	17	8		
Földhaszonbérbeadási árverési hirdetés, a város tulajdonát képező földekre és esárdákra	31	7	" Rokkantak és családtagjaik időleges segélyezése tárgyában	18	8		
Földhaszonbérbeadásra árverési hirdetés. A város tulajdonát képező elepi-, kincseshegyi-, sámson—arokréri alsószállás-, „Kövesdy árvatartó-alap“ s a „Szilágyi-féle“ földekre vonatkozólag	21	8	" Gőzgéptulajdonosok jelentkezése gépész vagy fűtő szükség esetén	18	8		
Földhaszonbérbeadásra árverési hirdetés. Az elepi „Gönczy-féle“, a „Kincseshegy“ nevű, a „Sámson—Aokréri Alsószállás“ nevű s a „Kövesdy árvatartó-alap“ és a „Szilágyi-féle“ föld	22	12	" A rokkanttá vált, az elesett, eltűnt vagy meghalt katonák hátrahagyottainak segélyezése tárgyában	20	8		
Földhaszonbérleti árverési hirdetés. A város tulajdonát képező „Isten földje“ nevű ingatlanra vonatkozólag	24	8					
Földhaszonbérbeadási árverési hirdetés. A Kövesdy-alapítványi- és a Szilágyi-féle elepi földek bérbeadása iránt	8	11					
Földhaszonbérbeadási árverési hirdetés. Kövesdy árvatartó alapítvány elep-pusztai s a Szilágyi-elepi tanya-föld haszonbérbeadása	9	10					

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Uj év napján.

A mulandóság ismét eltemetett egy évet és omladékán egy uj kezdődik telve reménnyel és kétséggel . . .

A háboru lángja pirosra festi a látóhatárt. Emberáradatok mennek emberáradatok ellen . . . A téli időben mindenfelől ágyuk dörögnek és a hősök diadalrivalgásába belesir a haldoklók hörgése . . . Messze idegenben jeltelen sirokban pihennek elesett hőseink, kiknek álmatlan álmait a nemzeti geniusz őrzi . . . Szenved a félvilág a háboru borzalmaitól és az uj év reggelén nem tudjuk, hogy meddig tart még a jajszó és siralom, mikor derül ki a béke napja és mikor alszik el az a láng, mely az embert és kulturát egyaránt pusztítja . . .

Nem bizhatunk csak Istenben és igazságban, mely fegyverbe hívott bennünket. Hős fiaink az igazság jegyében harcolnak . . . Harcolnak méltón az ősi magyar névhez és küzdenek azzal a csodálatos honszeretettel, mely ezer éven át olthatatlanul ég a magyar harcos szívében.

Bizzuk azért a Mindenhatóra küzdő véreinket, akiknek vitézi tetteinek fénye beragyogja a félvilágot . . .

És mig ők a harctéren rettenetes fáradoalmak között és minden pillanat halálveszélyében küzdenek, addig mi, akik már korunknál fogva nem osztozhatunk velük a dicsőségben és veszedelmekben, agyunk minden gondolatával, szívünk minden érzésével teljesítsük kötelességeinket hazánk, városunk és embertársaink iránt . . . Két ember munkáját vállalja most mindenki magára, némuljon el az önösség és az itthonmaradottak a kötelességek hü teljesítésével keljenek nemes versenyre azokkal, akik a hazát, a nemzeti becsületet védik. És végződjék ez a munka a cselekvő szeretet jegyében . . . Legyen tartalma: az itthonmaradtak lelki és testi védelme, vigasztaló, biztató, szenvedéseket pusztító áldásos törekvés, irgalmas cselekedet, könnyzáritó napsugár . . . És az ily esztendőnek kétségkívül megszapordó munkáját ne tekintsük áldozatnak, vagy nehéz tehernek . . . Eme nehéz időben a legkisebb embernek is megszapordtak kötelességei háboruban égő hazája és a harc borzalmaitól többé-kevésbé érintett embertársai iránt . . . A szenvedéseket elnémitani törekvő munka ma kétszeres kötelesség, mely mindenkit kötelez. Tetterejével, megfeszített munkájával, szegénysége filléreivel és gazdagságának csengő aranyával, emberi érzésével és irgalmával „mint egy ember“ kell fáradoznunk azon sebek begyógyulásában, melyeket a háboru borzalmi okoznak emberéletben és anyagiakban . . . Az Isten lelke kell, hogy megszálljon mindnyájunkat a nagy kötelességek útján, melyen megállanuk nem szabad egy pillanatra sem ezekben a forró, izgalmas napokban.

Nem tudjuk ugyan, vajjon örömet, borut, fényt vagy sötétséget, virágokat vagy töviseket fog-e termelni az uj esztendő, lelkünk reménysége azonban az Istenhez fordul, akinek szent kezéből alázatos lélekkel veszünk minden adományt. Őrizze meg hazánkat isteni lelke, adjon fegyverünknek győzedelmet és ennek nyomán tartós békét . . . Oszoljanak szét a fellegek, száradjanak fel a könnyek, a hős harcosok térjenek vissza övéikhez és a hadviselés borzalmait váltsa fel az áldott béke áldásos munkája.

Legyen ez az év az eltemetettnél boldogabb!

Koncz Ákos.

Adatok Debreczen fogyasztásához az 1913-ik évben.

Irta: dr. Kovács József, gazd. akadémiai tanár.

Társadalomgazdasági életünkben beállott változás, — mely sok tekintetben válságokkal járt — hívhatja fel figyelmünket azon jelenségre, hogy kulturális haladásunk nem áll arányban az anyagiakkal. A fejlődés momentumai kulturális szükségleteinket sokasították meg, anélkül, hogy ezek az anyagiak útján zavartalan kielégítésre találhatnának. Bárha a kulturális szükséglet a társadalmi haladás nyomait viseli magán, mégis mindez csak úgy érhető el, ha ennek alapfeltételei az anyagiak rendelkezésre állnak; melyet úgy is fejezhetünk ki, amikor a legelsőrendű emberi szükségleteink minden másrendű szükségletet megelőzőleg — de ezekhez alkalmazkodva — kielégítették.

A kulturális haladás, a művelődésnek anyagi alapja a termelés, vagyis az élet által megkivánt legelsőrendű szükségleteknek a lehető legkönnyebb előállítás. A kultúra vizsgálatától leszállva az anyagi javak termeléséhez nem kerülheti el figyelmünket az emberi munka, mely annál nagyobb, minél nagyobb a kulturális kör, melyben az elvégeztetik. Viszont pedig az emberi munka eredményes csak akkor lehet, ha annak, t. i. a munkának termelési költsége arányban áll az előállított jószággal. A munka termelési költsége pedig magában foglalja azon javak mennyiségét, melyek lehetővé teszik a munkakifejtést nemcsak az anyagiak, hanem a szellemiek terén. Ez pedig kezdődik a legnagyobb emberi érzések egyikének, az éhségnek a csillapításánál, végződik nemcsak a legmagasabb kulturális szükségletek hiányérzetének felkeltésé, hanem egyúttal azok lehető legjobb kielégítésénél.

Ugy a fizikai, mint a szellemi munkakifejtés megnyilvánul mindenütt, ahol az emberek kisebb-nagyobb tömege él együtt. A szükségletek könnyebb kielégítése pedig maga után vonja az embereknek egy-egy helyen való nagyobb tömörülését, miből önként következik az, hogy a szükségletek könnyebb kielégítése lehetővé teszi a gyorsabb kulturális haladást, melyet a mindinkább fokozódó munkamegosztás még nagyobb arányban elősegít. Ez lehetővé teszi a munka intenzitását, mely külsőleg annak produktívitasában nyilvánul meg.

Mindez legjobban csak a városokban tapasztalható, mert a fent említett célok elérése érdekében ott verődik össze a legtöbb ember. Korunkat kétségtelenül az embereknek a városokba való vonulása jellemzi, mely folyamat csökkenésére a városok termelési körei befogadó képességének a hanyatlása, a termelésnek egyenletes eloszlása az ország egész területén, a közlekedési eszközöknek a legszélesebb körű kiterjesztése fog hatással lenni. Amint a kulturális szükségletek kielégítését az anyagiak megelőzik, ép úgy jelentkezik az emberek egyenletes eloszlása előtt, azoknak a városok felé irányuló vándorlása.

Ezen körülményeknél fogva azon városok mutatnak fel nagyobb fejlődést, melyek a falun élőkre gyakorolt vonzó hatásukon kívül, a legnagyobb mértékben képesek anyagi és kulturális termékeiket nemcsak a városokban, hanem a falun lakók részére rendelkezésre bocsátani, lehetőleg ez utóbbiaknál azt minél nagyobb körben. A város és falu között kölcsönös a kapcsolat. A falu leginkább mezőgazdasági termékeket állít elő, s azokat cseréli be a város ipari és kulturális termékeivel. Minél nagyobb ezen árúk

közforgalma, annál nagyobb mértékben bekövetkezik a város s annak körzetébe eső faluk általános fejlődése. A falu és város lakosságát anyagi és kulturális érdekek fűzik egymáshoz, ezen kapcsolat pedig annál nagyobb, minél nagyobb foku az érdekek egymásba kapcsolódása.

Rámutattunk már a fentiekben arra, hogy minő momentumok azok, melyek az embereknek a városokban való tömörülését elősegítik. A következőkben vizsgálni fogjuk röviden azt, hogy a városi élet a legelsőrendű szükségletek kielégítésénél minő feladatokat állíthat elénk. Megállapítottuk azt, hogy a kulturális kör a munkaintensitására s így annak termelőképességére lényeges befolyást gyakorol. Nem hagyható figyelmen kívül annak a megállapítása, hogy az ember szükséglete mindezeknél fogva egyenes arányban áll a munkájával, vagyis minél nagyobb a munka, amelyet kifejt, annak arányában fokozódik a táplálkozás iránti igénye. Vagyis a műveltség magasabb fokán levő ember nem elégedhet meg a test egyszerű fentartásával, hanem a test fejlődése s a meleg képzésén kívül sulyt kell helyeznie a munka elvégzésére is.

Ezeknél fogva nem lehet közönyös egy város lakosságára nézve az, hogy tulajdonképen hogy is táplálkozik és mivel? mert ezzel van szoros összefüggésben fizikai és szellemi munkájának termelékenységége. Egy város kulturális haladását csak külső jelekből állapíthatjuk meg, nem állván módunkban annak pontos megmérése. Összehasonlításokat tehetünk más városok szellemi, társadalmi, művészi és gazdasági életével. A meglévő vagyónk sem juttatja kifejezésre a haladás állapotát, mert az a rendelkezésre álló anyagi eszközök helyes felhasználásától is függ. A kifejtett munkaerő megmérése is nehézségekbe ütközik, annak nagyságáról a munka eredményei nyújthatnak felvilágosítást. Könnyebben állapítható meg — ahol a kívánt adatok rendelkezésre állanak — azon anyagok mennyisége, melyek nemcsak az emberi test egyszerű fentartására, hanem a munkakifejtésre felhasználtak. Ez nyújt tájékozást afelől, hogy egy város lakossága a táplálkozás terén mit és mekkora mennyiségben fogyaszt, elsőrendű szükségleteinek kielégítése mennyiben felel meg a végzendő munkának, hiányok esetleg hol tapasztalhatók. Nem tévesztve szem elől azt, hogy a jó táplálkozás nemcsak a mennyiségtől, hanem a minőségtől is függ.

Egy város elsőrendű szükségleteinek a kielégítése s annak megnyilvánulása a fogyasztás, a táplálkozás és az élelmezés szempontjából vizsgálható. A fogyasztás rendszerint a mennyiséget, a táplálkozás a minőséget juttatja kifejezésre. Az élelmezés kérdése pedig magában foglalja azon egyesek, testületek és hatóságok részéről megnyilvánuló tevékenységet, mely a lakosság olcsó és jó ellátására irányul, gondoskodva arról, hogy a táplálás a leggyorsabban jusson el a fogyasztó asztalára. Az élelmezés feladatainak megállapításához azonban addig nem juthatunk el, míg a fogyasztásra kerülő mennyiséget nem ismerjük, mert ez adhat csak felvilágosítást afelől, hogy minő intézkedések tehetők folyamatba. A mennyiségbeli megállapítással szoros összefüggésben van a minőségbeli, vagyis a rendelkezésre álló táplálék az élettani körülményeket mennyiben képes kielégíteni. Ha ezen kérdésekkel tisztában vagyunk, akkor egy város közgazdasági feladatainak megállapítása az élelmezés terén nehézségekbe nem ütközhetik.

Ezen általános szemléldések után próbáljuk megállapítani Debreczen város lakosságának a fogyasztását az 1913-ik esztendőben. Sajnálattal kell előre bocsátanom azt, hogy az idevonatkozó statisztikai adataim teljesen pontosnak nem tekinthetők, azon oknál fogva, hogy összegyűjtött adatokra — melyek rendszerint minden modern városban megvannak — nem találtam, sőt az adatok beszerzésénél hihetetlen nehézséggel kellett megküzdenem, minél fogva a becslési eljárást nem nélkülözhettem.

Debreczen s ugy általában minden város fogyasztásánál legnagyobb szerepet játszik elsősorban a kenyér, azután a hus, ezzel kapcsolatban a tej, végül pedig a konyhakerti növények és gyümölcsfélések. Ezen piacra kerülő fogyasztási termékek megállapításánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül a termelés helyeit, a termelésnek megnyilvánulását, mert a szükséglet jó ellátását ezek lényegesen befolyásolják. Minél nagyobb terület áll valamely város rendelkezésére, annál könnyebben állíthatók elő a különféle mezőgazdasági termékek, melynek nagyságára a

termelés intenzitása gyakorol befolyást. Nehezebben elégíthetik ki szükségletüket azon városok, melyek távoli vidékekről, esetleg más országokból kénytelenek az előbb említett termékeket hozatni. Mi okból minden városra nézve fontos az, hogy a csekély forgalomképességgel bíró termékeit közvetlen közelből szerezzék be.

Lássuk most már a fogyasztók számát s a rendelkezésre álló területet, mely után térhetünk át a fontosabb termények ismertetésére.

1910. év végén a népszámlálás adatai szerint 92,729 lélek volt Debreczenben. Évenként átlag 1000-re téve a szaporodást, 1913 végén 95,000 lélekre becsülhető Debreczen lakosainak a száma. Az összes lakosságból 1910-ben a mezőségen élt 11,041, az erdő-ségen pedig 4700 lélek.

Debreczen összes földterületének az 1913. évi műszaki helyszínelés adatai szerint a művelési ágak és a birtok kategóriák megoszlása a következő eredményeket tünteti fel:

	1895-ben	1913-ban
Szántó	74,405 k. hold.	82,326 k. hold 782·21 □-öl
Kert	255 k. „	615 k. „ 919·37 „
Rét	16,010 k. „	7,818 k. „ 974·10 „
Szőlő	775 k. „	1,816 k. „ 306·35 „
Legelő	47,847 k. „	47,938 k. „ 397·35 „
Nádas	1,002 k. „	192 k. „ 343·60 „
Erdő	16,709 k. „	18,681 k. „ 882·45 „
Termő terület	— k. „	159,388 k. „ 1405·43 „
Terméketlen	6,415 k. „	6,894 k. „ 1335·57 „
Összes terület	163,418 k. hold.	166,283 k. hold 1141·— □-öl

A birtokkategóriák megoszlása 1913-ban.

Kat.	hold	Birtokosok száma	%	A terület kat. holdakban	és %-ban
0—1	2976	52·32		1,077 k. hold 740·22 □-öl	0·61
1—5	834	14·64		2,295 k. „ 542·25 „	1·40
5—10	512	9·00		3,724 k. „ 661·21 „	2·26
10—20	490	8·62		7,495 k. „ 1513·05 „	4·54
20—30	251	4·41		6,118 k. „ 1227·86 „	3·71
30—40	157	2·78		5,434 k. „ 601·79 „	3·30
40—50	126	2·22		5,611 k. „ 1329·63 „	3·40
50—60	74	1·30		4,087 k. „ 522·78 „	2·48
60—70	44	0·77		2,822 k. „ 998·58 „	1·71
70—80	33	0·58		2,468 k. „ 842·46 „	1·50
80—90	26	0·46		2,210 k. „ 183·01 „	1·34
90—100	25	0·44		2,344 k. „ 1526·05 „	1·42
100—200	85	1·50		11,643 k. „ 824·12 „	7·06
200—300	32	0·56	2·32%	7,708 k. „ 1246·93 „	4·64
300—400	11	0·19		3,387 k. „ 460·14 „	2·05
400—500	4	0·07		1,768 k. „ 799·40 „	1·08
500—600	1			534 k. „ 483·08 „	16·53%
600—700	1			631 k. „ 281·51 „	
700—800	1	0·07		709 k. „ 1005·00 „	1·70
800—900	—			— k. „ — „	
900—1000	1			931 k. „ 7·80 „	
1000 felül	4	0·07		92,058 k. „ 1523·45 „	55·80 55·80%
Összesen	5688	100·00%		164,994 k. hold 1320·32 □-öl	100·00% 100·00%

Jogi személyek tulajdonában levő birtokok megoszlása.

Város	85,962 k. hold	1391·10	□-öl
Egyház	1,219 k. „	1353·80	„
Részvénytársaságok	682 k. „	1056·13	„
Szövetkezet	295 k. „	182·61	„
Iskolák, jótékonyintézetek	604 k. „	561·19	„
Kincstár	206 k. „	1312·41	„
Közbirtokosság	10 k. „	1420·50	„
Társulatok	24 k. „	364·48	„
M. Á. V.	376 k. „	1321·80	„
Vízmeder kat. rendelkezésére	315 k. „	998·70	„
Összesen	89,699 k. hold	364·00	□-öl

1895 óta a művelési ágaknál elég lényes változás állott elő. Emelkedett a szántóterület, szőlő- és az erdőterülete, mellyel szemben a többiek csökkentek.

A birtokkategóriáknál kimutatott összterületben nem foglaltatnak benne azon birtokosok földjei, melyek földadómentesek, innen ered a különbség, mely a két kimutatásnál tapasztalható. Az egyes birtokkategóriák által elfoglalt terület elég változatos képet tüntet fel. Legkevesebb területtel szerepel a törpebirtok (0—5 k. h.), mely az összesnek 2·01%-át teszi ki, s ennek is legnagyobb része az udvarhoz tartozó házikert. A városok közvetlen közelében a törpebirtok nagyon jól helyet foglalhat, mert azokon megy végbe a legintenzívebb kerti gazdálkodás; itt azonban kevés a törpe birtok, melyet némileg ellensúlyoz a törpebérlet. Aránylag szintén kevésnek tekinthető a kis birtok (5—100 k. h.-ig), az összes területnek 25·66%-át foglalja el. 16·53%-al szerepel a közép-birtok, melyből 1·70% esik az 500 k. holdon felüli közép-birtokra, legnagyobb területet foglalnak el 100—200 és a 200—300 holdas gazdaságok, az előbbieket a közép-birtok területének 7·06%, az utóbbiak 4·64%-át teszik ki, ezek többnyire paraszt közép-gazdaságok. Feltűnően nagy területet foglal el a nagy birtok. A négy nagy birtok összes területe 92,058 k. hold, mely az összesnek 55·80%-át foglalja el. Ezek legnagyobb része kötött birtokok. A jogi személyek birtok megoszlásánál látható, hogy a város tulajdonát képező 85,962 k. hold, az összes területnek több, mint 50%-át teszi ki, melynek viszont legnagyobb része legelő és erdő.

A lakosság megoszlása foglalkozások szerint 1910-ben

	Kereső	Eltartott
Mezőgazdaság és kertészet	9,166	13,819
Az őstermelés egyéb ágai	513	1,160
Bányászat	1	1
Ipar	13,848	16,006
Kereskedelem és hitel	3,281	4,204
Közlekedés	2,502	5,473
Közfoglalkozás és sz. foglalk.	2,648	3,957
Véderő	2,576	505
Napszámosok	1,208	1,073
Házi-cselédek	3,931	210
Ismeretlen foglalkozásuk	2,538	4,109
Összesen	42,212	50,517

A foglalkozási statisztikának rövid áttekintése mindenkit arról győzhet meg, hogy a legtöbb kereső s azok eltartottjai az ipar körében találjanak foglalkozást, míg a mezőgazdasággal foglalkozók száma jóval alacsonyabb. Bárha Debreczen város mezőgazdasági jelleggel bír — mennyiben ez az elterjedt felfogás —, azt a statisztikai adatok megcáfolják, mert az ipar a lakosság nagyobb számát fogadja be, mint

a mezőgazdaság. S ha egy város és lakosságának nagy kiterjedésű birtokai vannak, ez még nem adja meg a mezőgazdasági jellegét, különösen, ha az kötött-birtok s nem áll intenzív művelés alatt. Így vagyunk Debreczennel is, melynek összes területéből majdnem 50% esik a rét, legelő, erdő, nádas és terméketlen területre s így azok ki vannak vonva a közvetlen termelés alól, ezenkívül pedig az összes terület tekintélyes része kötött birtok.

A művelési ágak közül első sorban is a szántóföldről emlékezhetünk meg, mivel ez szolgáltatja a főbb kenyérterményeket. Az országos statisztikai hivatal és a földművelésügyi miniszter legutóbbi statisztikai kimutatásai szerint a bevett területnél 537 kat. holddal szerepel az ugar. A bevett területből legtöbbet foglal el a buza, azután a tenyéri, míg a rozs az utóbbinak felét, mennyiségre nézve pedig első helyen volt a tenyéri, azután a búza. Az élalmezésnél nagy szerepet játszó burgonya a zabbal bevett terület terjedelmét sem érte el, 1912-ben 86,400 q-val szerepel, a borsót, babot és lencsét az országos statisztika nem is mutatja ki, mivel az elenyészően csekély s az is, mint kerti vetemény termesztetik. A főbb termények átlagterméseit vizsgálva 1913-ban Debreczen Hajdu megyével együtt a búzánál 5·77 q-val az ország vármegyéi között a 46-ik helyet foglalta el a rozsból az átlag 6·55 q mellyel a 31-ik helyre került, a tenyérinél a 23-ik helyen állott 10·05 q-val, a burgonyával pedig a 42-ik helyen 31·34 q átlaggal.

Az 1912-ik évben Debreczen területén 205,800 q buza és 96,375 q rozs termett. Mindemellett gabonából a behozatal Debreczen területére elég magas, mert az itteni gőzmalmok, nemcsak a helyi szükségletet látják el, hanem a külföldi piacokra is, különösen Ausztriába tekintélyes mennyiségű lisztet visznek ki. A lakosság évi lisztszükséglete ca 55,000 q-ra becsülhető. Ezen mennyiségből 17,000 q-ra tehető, ami idegen városokból jön be. A fogyasztás a legnagyobb a 0, 1, 2, 3. és 4. számú lisztekénél. Legkeresettebbek a 0. és 4-es lisztek, ezek mennyisége kitesz annyit, mint a közbeeső és az 5, 6, 7-es számú liszteké együttvéve.

A kenyér legnagyobb része helyben állítatik elő, melyből átlag havonként 16,000 kilogramm kerül piacra. A múlt évben piacra hozott mennyiséget 192,000 kgr.-ot tett ki. Kész kenyeret Sáránd, Szoboszló, Böszörmény és Bagos községek lakosai hoznak be eladásra átlag havonként 3000 kgr. mennyiségben. Ezen adatok csak a nyílt piacokon eladott kenyér mennyiségét tüntetik fel, s így nem foglalják magukban a kenyérgyárak, pékek és a házilag előállított mennyiséget. A piacra kerülő ugynevezett szárított tészta mennyisége egy év alatt 3000 kgr.-ot tesz ki.

Tekintettel a piacra kerülő kenyér mennyiségére, Debreczen kenyér szükséglete hiányt nem szenved, mert részint a rendelkezésre álló terület, részint pedig a közeli vidék képes azt fedezni. A Debreczen által előállított gabona mennyisége a jövőben a természet-szerű fejlődés folytán csökkenni fog, mivel a gabonaművek helyének egyrészt a konyhakerti vetemények, ipar és kereskedelmi növények fogják elfoglalni s lassankint a gabonaművek mind távolabbi termelési körzetekbe helyeztetnek át.

A fogyasztásra kerülő kenyér mennyisége kielégítő, azonban a minőség és az ár már nem egészen megfelelő, a minőség tekintetében különösen a süteményfélék esnek kifogás alá. Hogy mégsem kapjuk olcsóbban, mint más városok, melyeknek vidéke keveset termel, annak egyik oka abban keresendő, hogy a kenyér ma már világcikk s így a nemzetközi ártényező hatása alatt áll, melyet azonkívül még a gabonavámok is befolyásolnak.

A kenyér után a fogyasztás terén a legnagyobb jelentőségű helyet foglalja el a hus, mellyel kapcsolatban fogunk megemlékezni a tejről, — figyelemmel kísérve a termelési viszonyokat.

Az 1911-iki statisztikai adatok szerint 4894 állattulajdonos birtokában volt:

		100 □ km.-re	1000 lélekre esett
Szarvasmarha	21,890 drb	2287	236·1
Ló	12,454 „	1301	134·3
Szamar	14 } „	2	0·2
Öszvér	9 } „	2	0·2
Kecske	18 „	2	0·2
Sertés	27,161 „	2838	292·9
Juh	29,866 „	3121	322·1

A Debreczenhez hasonló nagy területtel rendelkező törvényhatósági városok állatlétszáma számos-marhára redukálva 1911-ben a következő eredményt tünteti fel:

	Terület □-km.-ben	100 □-km.-re	1000 lélekre esett számos állat
Szabadka	974	4342	447
Debreczen	957	4410	455·2
Kecskemét	873	3277	428·1
Szeged	816	4620	318·6
Hódmezővásárhely	761	6426	783·2

Ezen városok között Debreczen arányszámaival nem áll az utolsók között. Mégis ennek dacára nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt, hogy ezen városok a növényi eledelnek nagyobb tömegét állítják elő, mint Debreczen, ami a húsfogyasztást nagyon jól kiegészíti. Azonban Debreczen átlagszámai az országos átlagot alig mulják felül, s így az állattenyésztés tekintetében nem számítható a fejlettebb városok közé, melyeknek területén vagy környékén intenzívebb állattenyésztés megy végbe.

Az 1913-ik évben elfogyasztott hus mennyisége szintén csak becslések útján volt megállapítható, mert az erre vonatkozó adatok nincsenek egyáltalán feldolgozva s azt is az üzleti titok leple fedi, még a városi hatóságnál is. 1913-ban a vágóhídi igazgató kimutatása szerint a levágott állatok darabszáma összesen 74,190-et tett ki, mely — azok vágósúlyát véve alapul — a következő mennyiséget tünteti fel:

	drb.	kg.	kg.
Bika	66	átlag vágósúly	180 = 11,880
Ökör	610	„	240 = 146,400
Tehén	5,658	„	180 = 1,018,440
Növendék	6,395	„	80 = 511,600
Borju	5,231	„	35 = 183,085

	drb.	kg.	kg.
Bivaly	5	200 =	1,000
Bivalyborju	8	30 =	240
Juh	4,759	25 =	118,975
Bárány	7,491	8 =	58,928
Kecske	6	20 =	120
Sertés	41,589	100 =	4,158,900
Malac	2,050	10 =	20,500
Ló	322	180 =	25,760

Összesen 74,190 átlag vágósúly = 6.255,828

Ezen mennyiséghez számítható az, amelyet a szomszédos községek, főként a téli hónapokban, leginkább a vásári napokon eladásra idehoznak. Ez 1913-ban 89,292 kg-t tett ki, mellyel együtt az összes mennyiség 6.338,117 kgr. volt.

Ezen összmennyiségben benne foglaltatik az is, amit a városból leginkább feldolgozott állapotban elvisznek. Marhahus a gyenge minőségűnél fogva elvitelre nem is kerül, csak a sertéshus, ezenkívül nagymennyiségű zsir és szalonna.

A közölt mennyiség nem foglalja magában a házilag levágott sertéseknek a számát s így körülbelül a házilag levágott mennyiség az elvitt mennyiséget kiegyenlíti, illetve annak felel meg. A házilag levágott sertések csekéllyel mulhatják felül az elvitt mennyiséget. Az elvitt, valamint a házilag levágott mennyiség pontos kimutatása a legnehezebb feladatok közé tartozik.

Ezeknek az alapján az egy lélekre eső husmennyiség 1913-ban 56·02 kgr-ot tett ki. Ez az átlag magasnak tekinthető, mert ha figyelembe vesszük azt, hogy a mezőségen és az erdőségen élő lakosság husszükségletét nagyon hiányosan fedezi, sokszor nem is a helyi piacról látja el, így a belvárosi lakosság átlag fogyasztása még magasabb lesz. Ez az átlagmennyiség felér Németország magas kultúrfokon lévő városainak a fogyasztásával.

Az ember napi husszükséglete átlagban 150—200 gr-ra tehető, melynek különösen Anglia és Németország hussfogyasztása felel meg. Németország hussmennyisége 1905-ben országos átlagban és fejenként 50 kgr. volt a Deutsche Landwirtschaftsrath közlése szerint. Ebből 4·1 kgr. esett a behozatalra. Oldenburg a fejenkénti hustermelést Németországban 48 kgr-ra becsüli, míg ezzel szemben Angliáét 55 kgr-ban állapítja meg. Nem hagyható figyelmen kívül az a hal mennyiség, amelyet Anglia és Németország évenként elfogyaszt. Angliának az évi haltermelése 8—900,000 tonna, a bevétel 1—150,000, összesen 1 millió tonna, melyből egy lakosra 22 kgr. esik. Németországban 82,000 tonna a tengeri hal mennyisége, melyen kívül 1905—1906-ban friss halból a behozatal 120,000 tonna, heringből 210,000, összesen 412,000 tonna volt, melyből egy főre 6 kgr. esett. Ezen halfogyasztás mellett a magyarországi szóba sem jöhet, oly csekély az s vele együtt a Debreczené is. Az 1913-ik évben Debreczenben 50.400 krg. halat hoztak be Tiszafüred, Szoboszló, Érmihályfalva, Titel és Tiszacsege községekből, melyből egy lélekre majdnem 2 kgr. esett.

Ezen átlagos hussfogyasztáson kívül a németországi városok közül csak még a chemnitzit említem fel, ahol 1912-ben a fejenkénti fogyasztás 53·37 kgr. volt. Ebből a marhahus 30·46 %, sertés 51·35 %, a lóhús 2·69 %, a kutyahús 0·03 %-al szerepel, a többi pedig a kisebb állatnemek között oszlott meg.

Debreczen hussfogyasztási adatai azt látszanak igazolni, hogy a lakosság főként husevő, melyet a következőkben bemutatandó adatok támogatnak, mivel a növényi eledel termelése, valamint azok

fogyasztása sokkal kevesebb. A hus minősége kielégítőnek nem tekinthető, s hozzá nagyon drága; s mivel a lakosságnak más egyéb termények megfelelő mennyiségben nem állanak rendelkezésére, ennél fogva kénytelen a gyenge minőségű és drága húst fogyasztani. A minőség gyengeségének oka az, hogy túlnyomó mértékben sovány magyar marhát vágunk, ami a környék elmaradt mezőgazdasági viszonyaira vezethető vissza.

A hussal kapcsolatban kell megemlékeznünk a szárnyasról. Ebből a helyi termelésen kívül Bősörmény, Szoboszló, Balmazújváros, Tépe, Szovát, Hajdubagos, Vértés és Derecske községek 1913-ban beszállítottak csirkéből 202,000, kacsából 51,400, libából 84,300, tyukból 39,000, kappanból 16,600, pulykából 7700 darabot. Ez a mennyiség a szükséglet kielégítésére egyáltalán nem elég s ebből csak épen izelítőnek jut.

Az állati termékek közül az emberiség táplálásánál egyik a legnagyobb jelentőségű helyet foglalja el a tej, melynek kielégítésénél Debreczenben nagy hiányokkal találkozunk. Debreczen tejtermelése szintén becslések alapján nyer megállapítást, melyen kívül a szomszéd községekből behozott mennyiség jön még figyelembe.

Debreczen tehen- és állatállománya az 1911. évi statisztikai adatok, tejtermelése pedig dr. Köerfer Istvánnak (Mezőgazdasági Szemle 1913. 8., 9. sz.) az egész országra megállapított tejelési átlagai szerint — vonatkoztatva azokat Debreczenre — a következő volt:

		Liter	Összesen
Magyarfajta	4864 tejelési átlag	900	4.377.600
Piros-tarka	2000 „	1500	3.000.000
Borzderes	216 „	1800	388.800
Egyéb.	1145 „	1200	1.374.000
Bivaly	8 „	800	6.400
Összesen	8233		9,146,800

liter.

Köerfer számításai szerint hazánkban átlag egy ember fogyasztása napi 0.30 liter, évenként összesen 120 liter. Hazai átlagunk megegyezik az európai átlaggal, mely a nyugati államokban emelkedik, keleten pedig csökken, legmagasabb azonban Svédországban. Budapest napi fejenkénti átlaga 0.35 liter volt. Hittchner szerint (Állatt. és tejgazd. lapok 1914. 5. szám.) Németországban a nagyvárosok tejfogyasztása fejenként és naponként 0.22 és 0.41 liter között ingadozott, a naponkénti átlag összes mennyiségét véve figyelembe 0.45 liter volt fejenként, évenként összesen 164 liter. Míg azonban hazánkban a tejelési átlag tehenenként 1240 liter, addig Németországban 2300 liter volt a legutolsó adatok szerint. A két országnak nemcsak a fogyasztása, hanem a tejtermelése között is lényeges a különbség.

Ha Debreczen évi tejszükségletének megállapításánál a hazai átlagot vesszük, akkor az összesen 11.400.000 litert tesz ki. Ha a normális mennyiséget, 0.35 litert vesszük alapul s ennek a felhasználásával tesszük meg számításainkat, akkor az évi fejenkénti szükséglet 127 liter, az összes lakosságé naponként 33,250, évenként pedig 12,131,250 liter.

Debreczen tehen-állományának évi tejtermelése összesen 9.146,800 litert tesz ki, ebből egy napra 25,059 liter esik. Ha a borjúk táplálására napi átlagban 3700 litert veszünk fel, mely egy borju után évi 450 litert tesz ki, akkor ez a mennyiség egy évben 1.350.000 liter tejnek felel meg. Ennélfogva a debreczeni gazdák által fogyasztásra bocsátott mennyi-

ség 7.796,800 liter évenként, 21,360 liter naponként. Ezen mennyiségen kívül Balmazújváros, Tiszafüred, Nyirbátor, Hosszupályi, Mezőterem, Ujfehértó, Téglás, Nyirbogdány, Érmihályfalva, Degenfeldtanya, Pocsaj, Esztár, Sáránd, Mikepéres, Sámson, Bősörmény, Hadház és Szoboszló községekből behoznak a rendőrfőkapitányság kimutatása szerint átlag naponként 4070 liter tejet, minél fogva a naponként elfogyasztott összes mennyiség 25,430 liter, egy év alatt 9.281,950 liter.

Ha a napiszükségletet vesszük figyelembe, ugyanis az tapasztalható, hogy naponként 7820 literrel kevesebb a tej, mint amennyit a fogyasztás megkíván, ezen napi hiány egy év alatt 2.854.300 litert tesz ki. A tényleg fogyasztás alá kerülő mennyiségből egy főre naponként 0.26 liter esik, mely mennyiség nemhogy a városok átlagos fogyasztását, hanem még az országos átlagot sem éri el.

Nem volt megállapítható az, hogy a lakosság évenként a tejhez adott vízért mennyit fizet, mert az idevonatkozó vegyi vizsgálatok oly kevés számban eszközöltettek, hogy azokból biztos következtetést vonni nem lehet. Példaként említhetem fel, Faltin Adolf „Vidéki városok tejellátása” című munkája nyomán, hogy Szombathelyen, ahol nagy mennyiségű és jó minőségű tej áll rendelkezésre, ott egyik évben a lakosság a vízért 9000 koronát fizetett.

Még nagyobb hiány tapasztalható a tejtermékek fogyasztása terén, ami az előbbiekből önként következik. Ahol a nyerstej fogyasztása sem talál kielégítésre, ott a különféle tejtermékek előállítására nem igen gondolnak, mert a nyerstej nagyon jól értékesül s így a termelők a befektetésektől tartózkodnak. S hogy mégis helybeli és a közeli községek gazdái a múlt évben 80,300 kgr. tejfelt és 62,050 kgr. turót hoztak be, az abban leli magyarázatát, hogy a tanjákról a hiányos közlekedés miatt napról-napra friss tejüket nem szállíthatják be, hanem házilag primitív módon feldolgozva, nagyobb időközökben viszik piacra.

Debreczen és vidéke vaját és sajtot alig termel. Nagyon csekély mennyiségű házi vaj és juhvaj kerül forgalomba. A vaj- és sajt tekintélyes része külföldről, azonkívül a Dunántulról s az ország egyes nagyobb gazdaságaiból jön be. A gyenge kínálat nagymértékben fokozza az árakat. . .

A tej- és termékei hiányainak egyetlen oka az állattenyésztés fejletlensége ugy Debreczen területén, mint a közeli vidéken. Egyoldalú gazdálkodás megy végbe s így nemcsak jó minőségű hus és tej nem kerülhet asztalra, hanem gyümölcs- és zöldségféle sem, mint azt a következőkben látni fogjuk.

A gyümölcs- és zöldségféle a kulturember asztalán épen olyan helyet foglalnak el, mint a kenyér és a hus, melyeknek fogyasztása állandóan emelkedik, még a tőlünk északra magasan lakó népeknél is.

A gyümölcsök közül Debreczen főként birsalmát, szőlőt, kajszinbarackot, diót és dinnyét hoz kevés mennyiségben piacra. Legnagyobb mennyiségben került a múlt évben piacra az alma, ennek mennyisége 504,000 kgr. volt, azután a szilva 209,000, körte 182,500, szőlő 113,500 kgr., míg a többi gyümölcsök a 100,000 kgr.-on jóval alatta maradtak. Az alma, birsalma, körte, szilva, aszalt szilva, lekvár, kajszinbarack, szőlő, cseresznye, meggy, dió, dinnye, gesztenye összes mennyisége 1.388,150 kgr.-t tett ki, mely utóbbi mennyiségből egy főre 14.61 kgr. esett. A termelő- és behozatali helyek a következők: Zilah, Szilágysomlyó, Magyarkezel, Nagybánya, Bősör-

mény, Szatmár, Terja, Récse, Derna, Szilágyvarsoc, Székelyhid, Vámospércs, Hajduhadház, K.-Bagos, Diószeg, Székelyhid, Tiszafüred, Ujfehértó, Kis-kereki, Budapest.

A zöldségfélék közül Debreczen a karalábé és sárgarépa kívül főleg káposztát termel, melyeken kívül nagyon kevés mennyiségű salátát, burgonyát, ugorkát, zöldbabot, zöldborsót, kelkáposztát, céklát, retket, tököt és lencsét hoz forgalomba. Minőségre ezek sem valami jók, melyeken kívül a többi főzelékféle alig is jöhet számításba, oly kevés az. Vereshagymával és fokhagymával Makó, Derecske, Sarkad és Füzesgyarmat látja el Debreczent, zellerrel Monostorpályi, káposztával Hadház, Téglás és a nyírség községei. Saláta M.-Pércs, Sáránd és Bagosról jön le. Burgonyát Sámson, Bököny, Balkány, Pályi, Pércs és Bagos hoznak be, ugorkát Mikepércs, paradicsomot Ujvidék és Budapest. Budapestről hozzák a legnagyobb mennyiségben a karfiolt. A többi főzelékféle termelési és behozatali helye Mikepércs, Sáránd, Józsa, Tetétlen, Berettyóújfalú, Hajdubagos és Derecske. Legtöbb zöldségféléket hoz be Derecske és Bihar megyének legközelebbi községei. Hajdu megye községei aránylag kevés zöldségféléket s még kevesebb gyümölcsöt termelnek, úgy, hogy a legtöbb gyümölcsöt Szilágy megye szolgáltatja. Bárha a zöldségfélékből behozott mennyiség sem minőségileg, sem mennyiségileg nem elégíti ki a kívánalmakat, azért a hiány legnagyobb a karfiol, foghagyma és zellernél, melyek amúgy is nagyon drágák. Mindezekből láthatjuk, hogy a tej- és tejtermékeken és a baromfin kívül a szükségletünk ezen termékekből nincs kielégítve, nem is beszélve a halról, mely többnyire nem élő állapotban kerül piacra s hozzá rosszul is van kezelve.

Ezekben kísértem meg Debreczen lakossága által a mult évben elfogyasztott termények azon mennyiségét megállapítani, mely piaci forgalom tárgyát képezte. Mivel, amint láttuk, a mennyiség sem fedezi teljesen a szükségletet, ennél fogva messzemenő dolog volna a táplálkozás és az ételmezés feladatának tárgyalásába belebocsátkozni.

A felsorolt adatok eléggé igazolják azt, hogy Debreczen lakossága főként kenyérral és hussal táplálkozik. A husnál a sovány marha és a kövér sertés-hus az uralkodó. Ez a lehető legegyszerűbb táplálkozásnak tekinthető, mely egy magasabb kultúrára törekvő város lakosságának igényeivel össze nem egyeztethető. A tej, zöldség és a gyümölcs még a megkívánható mennyiséget sem elégítik ki, még kevésbé felelnek meg a táplálkozás magasabb fokú igényeinek.

A termelékenységgel járó intenzív munkának úgy fizikai, mint szellemi téren első alapfeltétele a jó táplálkozás, nemcsak mennyiségi, hanem minőségi szempontból is. Ez pedig nem az egyszerű, hanem a változatos táplálkozást teszi szükségessé.

Debreczennek magának a fogyasztás jobb kielégítéséhez még más egyéb fontosabb közgazdasági érdekei is fűződnek. Debreczen földrajzi fekvésénél fogva kereskedelmi és ipari vezető szerepre hivatott; mivel azonban az ipari termelés nyers anyagainak lelhelyei itt nagyon kevés mértékben találhatók meg, minél fogva az ipari- és kereskedelmi tőkék idetelepülése csak az által érhető el, ha az emberi fogyasztás akadályok nélkül talál kielégítésre, vagyis az ipar és kereskedelem olcsón tud termelni s az azok körében élő népesség nagy mennyiségben és jól elégítheti ki szükségleteit. Az ipar- és kereskedelem fejlődése első sorban a mezőgazdaságnak a legfontosabb

érdeke, mert mindig jobban jár, ha termelésének eredményeit helyben s nem a távolabbi piacokon értékesíti tekintettel arra, hogy a mezőgazdasági termékek forgalomképessége nagyon csekély.

A fogyasztás hiányának legfőbb oka csakis a mezőgazdaságban keresendő. Debreczen mezőgazdasága képes volna az összes szükségletet kielégíteni, de nem a jelenlegi gazdálkodási rendszere mellett. Legnagyobb a hiány a gyümölcs, zöldség, tej- és tejtermékek termelése terén, melyen való segítés a legkönnyebb, mivel ezek forgalomképessége a legkisebb, így azok csak itt állíthatók elő, s ezeknek az ára — épen ezen körülménynél fogva — nem esik teljesen a nemzetközi ártényező hatása alá, mint pl. a kenyér és a hus, mely kettő ma már világcikk s melyeknek az árát a vámok is befolyásolják.

Kívánatos mindezeknél fogva az állattenyésztés megjavítása, a tejtermelés fokozása úgy helyben, mint a közeli vidéken, továbbá a konyhakerti vetemények termesztésének a szélesebb körű meghonosítása s általában a mezőgazdálkodás belterjesebbé tétele, mely nemcsak a mezőgazdaság körében élők, hanem közvetve az ipar és kereskedelem körében lévők anyagi haladásával jár. Egy város életében nem lehet fontosabb kérdés, mint a jó és olcsó ételmezés feladatainak a megoldása s ezt követheti a lakás- és közegészségügy, mert csak ekkor fejlődik az ipar és kereskedelem, ez biztosíthatja a nyugodt megélhetést s egyben pedig a kulturális emelkedést.

421—23,638. bkgy.

Tisztviselők igazgató és felügyelő bizottsági tagsága.

Olvastatott a városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egybehangzó javaslata Dr. Freund Jenő biz. tag által tett azon indítvány tárgyában, hogy a városi tisztviselők minden vállalat, részvénytársaság, szövetkezet stb. igazgatóságában és felügyelő bizottságában való részvételtől tiltassanak el.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egybehangzó javaslatának elfogadásával és Dr. Freund Jenő biz. tag által tett indítványt, — mint-hogy a városnak eminens érdeke, hogy a tisztviselők egész tevékenységükkel a város érdekeit szolgálják és működésük közben lehetőleg minden más érdek hatása alól függetleníttessenek, elfogadja és kimondja, miszerint a városi tisztviselők az 1915. évi január 1-től kezdődőleg semmiféle vállalat, részvénytársaság, szövetkezet stb. igazgatóságában, felügyelő bizottságában és semminemű szervében — kivéve ahova a város érdekeinek képviselésére küldetnek ki, részt nem vehetnek.

Miről a városi Tanácsot értesíti.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1914. évi november hó 27-ik napján tartott rendes közgyűléséből.

P. h.

Dr. Vass s. k., jegyző.

Mirek.

— **Lapunk munkatársainak és olvasóinak boldog új évet kíván a szerkesztőség.**

— **Személyi hir.** *Aczél Géza* főmérnök hosszabb betegségéből felépült és egészségének teljes helyreállítása végett Karlszbadba utazott.

— **A hivatalos órák megváltoztatása.** A hivatalos órák tekintetében változás áll be az új évben, amennyiben az eddig egyhuzamban tartott hivatalos órák megszűnnek és ezentul a hivatalos órák délelőtt 8—12-ig, délután 3—5-ig fognak tartani

— **Roncsik Lajos halála.** Lapunk legutóbbi száma már a gépben volt, mikor bejárta a várost a szomorú és megdöbbentő hír, hogy Roncsik Lajos árvaszéki elnök váratlanul elhunyt december 16-án. Mély részvételt vette mindenki a gyászesetet, mely a városi tisztikart egy buzgó, tehetséges főtisztviselőt, társadalmi életünket egy önzetlenül fáradozó tagjától fosztotta meg. Egyike volt azoknak a jó, nemeslelkű embereknek, akiknek elmúlása nagy ürt hagy a társadalom szívében. Majdnem négy évtizeden keresztül dolgozott fáradhatatlanul, a munkában és szép, holdogságos családi körében találva minden örömet. Régen betegeskedett, ez azonban nem gátolta őt a munkában. A hirtelen és végzetes rosszullet is a hivatalában lepte meg és életét nem tudta megmenteni sem családjának önfeláldozó szeretete, sem az orvosi tudomány. December 18-ikán temették el nagy részvételt, városunk minden rendű és rangú közönségének jelenlétében. A város koszorút helyezett ravatalára, emlékezetét szívébe, érdemeit jegyzőkönyvébe zárta. A megnyílt sírnál Dr. Dóczy Emil tb. főügyész bucsuztatta el elmékben gazdag beszéddel. Nyugodjék békében, fáradalmai után találjon lelke csöndes pihenést, hátramaradt családja pedig találjon vigasztalást abban a tudatban, hogy őt mindnyájan szerettük és becsültük.

— **Kaffka Ignác altábornagy halála.** Kaffka Ignác nyug. altábornagyot december 29-én temették el városunkban katonai pompával. A temetésen ott volt városunk színe-java.

A m. kir. Miniszteriumnak 9090—1914. M. E. számú rendelete a buzában vagy rozsban kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában.

A m. kir. Miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912. LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a buzában vagy rozsban kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában a következőket rendeli:

1. §.

Aki terménybeli járandóságul (javadalmazásul) bizonyos mennyiségű buzának vagy rozsnak szolgáltatására van kötelezve, annak a jelen rendelet hatálya alatt e járandóságnak csupán kétharmad részét szabad buzában vagy rozsban kiszolgáltatnia; egyharmadrésze helyett pedig ugyanannyi minőségű árpát vagy tengerit kell szolgáltatnia és az értékkülönbséget a hatóságilag megállapított legmagasabb árak szerint készpénzben kell megfizetnie.

2. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott terménybeli járandóságot (javadalmazást) kétharmadrésznél nagyobb mennyiségben szolgáltatja ki buzában vagy rozsban, kihágást követ el és 200 (kettőszáz) koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő. Budapest, 1914. évi december hó 15-én.

Gróf. Tisza István s. k.,
m. kir. miniszterelnök.

Kereskedelemügyi m. kir. Miniszter.

Körrendelet.

ad. 21,028—1914. szám.

Valamennyi magyarországi magyar királyi államépítészeti hivatalnak és a szentesi ki- rendeltségnek.

Felmerült esetből kifolyólag az állami közutaknak a ródlizás céljaira való sportszerű igénybevételét az 1890. évi I. törvénycikk 104. §-a alapján megtiltom, mert a ródlizás a közutnak rendeltetészerű használatát akadályozza és az azon való közlekedés biztonságát veszélyezteti és mert a közutak kizárólag a közforgalom lebonyolítására szolgálnak, a ródli, bobsleigh stb. pedig sporteszközök lévén, közforgalmi eszköznek nem tekinthetők.

Utasítom ennél fogva a hivatalt, hogy az állami közutaknak ily célra leendő igénybevételére vonatkozó kérelmeket utasítsa el és egyben utasítsa az utmestereket, hogy amennyiben ily célból az állami közutak mégis igénybe vétetnének, az illetőket utrendőri kihágásért az illetékes hatóságnál jelentsék fel.

Budapest, 1914. évi december hó 4-én.

A miniszter helyett:

Vargha s. k.,
államtitkár.

Megjelent!

Uj könyv!

**Debreczen régi büntető-
joga és ennek alkalmazása
a különböző bűnesetekben
:: 1547-től 1750-ig.**

Eredeti jegyzőkönyvek nyomán írta:

Konczházi KONGZ ÁKOS

Debreczen sz. kir. város főlevéltárosa, tb. tanácsnok.

Ára 3 korona.Megrendelhető a szerzőnél (Városház,
lévéltári hivatal.)

„Apolló“ mozgó

Piac- és Miklós-utca sarok.

A debreceni közönség legkedveltebb

mozgó színháza.

Minden 2—3-ik napon

a főváros legelőkelőbb mozgó színházainak ujdonságaiból

gazdag és változatos új műsor.

Délután 5 és 7 órakor félhelyárak.

Kényelmes dohányzó, várakozó és büffé.

Debreczen szab. kir. város

SZESZ-ÜZLETÉBEN

többféle szeszes italok, kitűnő rumok,
édesített italok, cognac, seprü-, tör-
köly-, borovicska- és szilvapálinka
mérsékelt árak és pontos kiszolgálás
mellett literenkint is árusítatnak. ==

Üzlethelyiség: Széchenyi- és Hal-utca.

TÓTH GYULA Debreczeni Hitelbank

vaskereskedése Debreczen, Városháza
Telefon: 29. sarkán. Telefon: 29.

Részvénytársaság

Debreczen, Piac- és Széchenyi-utca sarok.

Előnyös bevásárlási forrás a következő árú-
ban, ugymint: rúdvas, fémek, rézárú, épület- és butor-
vasalások.

Vasgerendák.

Mindenféle szerszámok, háztartási eszközök, gyermek-
kocsik, vasbutorok, fürdőkádak, mangorlók.

Cserépkályhák

hazai és külföldi gyártmány.

Eredeti friedlandi „PREMIER“ és „METEOR“ folyton-
égő kályhák lerakata. Takaréktűzhelyek. Francia
asztalkonyhák. — A legjobb

„URSUS“ borsajtók

acélgolyós csapágygyal és kifordítható kosárral. —
Sodronyfonások. Tűskéshuzalok. Valódi aszfalt fedél-
lemezek. Vadászati felszerelések. Fegyverek. Töltények.

Magyar kir. lőpor-eladás.

Kölcsönöket ad váltókra, kötelezvényekre és
folyószámlákra a legelőnyösebb kamat
mellett.

Elfogad takarékbetéteket betétkönyvecskékre
és chekkszámára.

Jelzálogkölcsönöket ad földbirtokokra és
házakra.

Óvadékkölcsönöket ad vállalkozóknak és
bérloknak.

Elfogad tőzsdei megbízásokat értékpapírok
vételére és eladására.

Kölcsönöket nyújt tőzsdén jegyzett érték-
papírokra, valamint vidéki pénzüzetek
részvényeire.

Leszámitol tárcaváltókat az intézet kebelé-
ben alakult hitelrészes csoportban.

Ércpénzek és külföldi bankjegyek beváltása.

Felvilágosítással készséggel szolgál

az Igazgatóság.

Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi Bank

Debreczenben, Szent-Anna-utca 13. szám alatt.

Alapított 1867.

Elfogad betéteket. Kölcsönöket nyújt váltókra és ingat-
lanokra. Törlesztéses kölcsönöket nyújt 600 koronán
felül ingatlanokra (földbirtok és házakra). Tőzsdei meg-
bízásokat teljesít értékpapírok vételére és eladására.
Kölcsönöket ad értékpapírokra, záloglevelekre és vidéki
pénzüzetek részvényeire. Ércpénzeket vesz és elad.

Magyar kir. Osztályosorsjáték főelárusítója.

Mindennemű felvilágosítással szívesen
szolgál

az intézet Vezérigazgatója.

Alföldi Takarékpénztár

DEBRECZEN, Piac-utca 16. sz.

Alaptőke 2.400,00 korona; tartalékok 1.550,000 korona; betétállomány 8.000,000 korona. ++++++

Érdekközösségben:
a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai: Tartalékbetétek, Csekkszamlák, Váltóleszámitolás, Törlesztéses és jelzálog kölcsönök, Értékpapírok vétele és eladása, Tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árúkra. — **Saját árúraktár.**

Safe deposit (magán letétpénztár.)

Affiliált intézet: Kabai Takarékpénztár r.-t. Nádudvari Takarékpénztár r.-t. és Hajdúnánási Gazdasági Bank részvény-társaság.

≡≡≡ **Fiókintézet: VÁMOSPÉRCSEN.** ≡≡≡

Debrecen szab.kir. város Világítási Vállalata.

Elvállalja: légszesz- és villamos berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával. ~~~~~

Gázfűtés kandallók és fürdőkályhák minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak. ~~~~

A villamos motor legcélszerűbb és legtakarékosabb hajtóerő a világon. ~~~~~

Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók. ~~~~~

Elsőrendű pirszén (koks) porosz kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére. ~~~~~

Első minőségű ammoniak sulphat (legbecsesebb nitrogén-légeny tartalmú műtrágya.) ~~~~~

Tetszés szerinti mennyiségben kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben

Piac-utca 81-ik szám alatt.

Mindennemü felvilágosítással szivesen szolgál:

az Igazgatóság.

A légszesz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti.

Gyári és igazgatósági telefon: 74. Városi üzlet telefon: 90.